

Toeleidingshandleiding

Halt-interventie sexting: Respect online

Een interventie voor jongeren die lichte vormen van online seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben vertoond.

Inhoud

01	Inleiding	3
02	Waarom deze Halt-interventie?	3
03	Doelen en inhoud Halt-interventie sexting	4
04	Doelgroep	5
05	Selectie deelnemers en indicatiecriteria	6
06	Betrekken sociale netwerk en nazorg	8
07	Schema toeleiding	10

Utrecht, oktober 2017

Auteurs: Marianne Jonker (Rutgers) en Claudia van Diessen (Halt)

De jongeren op de voorkant van de foto zijn modellen.

01 | Inleiding

Deze handleiding is bedoeld voor het Openbaar Ministerie (OM), politie en de Raad voor de Kinderbescherming en dient ter ondersteuning bij de verwijzing van jongeren die lichte vormen van online seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben vertoond.

02 | Waarom deze Halt-interventie?

Meldingen en aangiftes van online seksueel grensoverschrijdend gedrag, zoals ongewenste sexting, nemen toe. Sexting: het sturen, ontvangen of doorsturen van seksueel getinte beelden via online media hoort bij een normale (gezonde) seksuele ontwikkeling van jongeren, maar het kan ook strafbaar zijn. Formeel is elk bezit en doorsturen/verspreiden van een naaktafbeelding van iemand onder de 18 jaar strafbaar als kinderporno (art. 240b Sr.). Strafrechtelijke vervolging van jongeren bij lichte vormen van online seksueel grensoverschrijdend gedrag is echter niet altijd passend of wenselijk. Jongeren in het algemeen overzien vaak onvoldoende ernstige consequenties van hun gedrag en in veel gevallen is sprake van ondoordacht handelen. Het riskeren van een levenslange aantekening als zedendelinquent is voor deze doelgroep niet wenselijk. Deze Halt-interventie is ontwikkeld als aanbod voor een passende buitenstrafrechtelijke aanpak voor jongeren die lichte vormen van online seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben vertoond.

Naast ongewenste sexting zijn er ook andere gedragingen die vallen onder online seksueel grensoverschrijdend gedrag én doorverwezen kunnen worden naar Halt. Bijvoorbeeld jongeren die seksueel getinte teksten versturen, delen, of online plaatsen, waarbij iemand gekwetst wordt of hier op andere manier schade door ondervindt. Andere voorbeelden zijn seksuele pesterijen op sociale media en het versturen van bangalijsten. Dit gedrag valt juridisch gezien niet onder kinderporno, maar valt onder bepaalde omstandigheden onder artikelen zoals belediging, smaad, e.d.

03 | Doelen en inhoud Halt-interventie sexting

Het doel van deze interventie is om jongeren die lichte vormen van online seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben vertoond meer inzicht te laten krijgen in (de negatieve gevolgen van) hun gedrag en te zorgen dat er geen herhaling van dit gedrag plaatsvindt.

In het literatuuronderzoek en doelgroeponderzoek (Rutgers, april 2017) is een aantal risicofactoren voor het vertonen van online seksueel grensoverschrijdend gedrag in kaart gebracht. Rekening houdend met de Halt-doelgroep, type gedragingen en kortdurende karakter van de interventie is hieruit een aantal determinanten gededistilleerd die in de Halt-interventie beïnvloed moeten worden:

- Kennis van regels over veilig en respectvol online seksueel gedrag.
- Bewustzijn van gevolgen van het gedrag (voor jongere zelf en voor het slachtoffer).
- Herkennen risicovolle situaties zoals groepsdruk en weten hoe je weerbaar kunt reageren.
- Ondersteuning ouders om op adequate wijze het gesprek aan te gaan met hun kind over veilig en respectvol online (seksueel) gedrag en hierover afspraken te maken.

Inhoud Halt-interventie

In het startgesprek bespreekt de Halt-medewerker samen met de jongere en zijn ouders het delict en wordt onderzocht of er zorgpunten aanwezig zijn (signalerende taak van Halt). De Halt-medewerker praat ook een deel van dit gesprek apart met de jongere. Jongeren gaan daarna zelf aan de slag met interactieve leeropdrachten waarin ze leren over online regels en grenzen om niet

nogmaals in de problemen te komen. Dit gebeurt o.a. via opdrachten aan de hand van filmfragmenten, relevante websites en het spelen van een educatieve game.

Jongeren krijgen een kans om hun fouten recht te zetten via een excuusgesprek, excuusbrief of eventueel een herstelgesprek, dit in afstemming met de wens van het slachtoffer. In een vervolgesprek bespreken de jongeren de opdrachten met de Halt-medewerker en bereiden ze het excuusgesprek voor. In het eindgesprek bespreekt de Halt-medewerker met ouders en de jongere de afspraken voor de toekomst om herhaling van dit gedrag te voorkomen. Zo nodig kan een extra gesprek ingezet worden ten behoeve van doorverwijzing, overdracht naar hulpverlening of extra ondersteuning bij leeropdrachten.

Betrokkenheid ouders

Ouders worden bij de Halt-interventie betrokken bij het start- en eindgesprek en door middel van een oudergesprek. Het oudergesprek vindt plaats tussen ouder(s) en de Halt-medewerker en is gericht op het ondersteunen van ouders zodat zij op adequate wijze het gesprek kunnen aan gaan met hun kind over veilig en respectvol online (seksueel) gedrag en het toezien op naleving van online afspraken en regels. Bij sommige ouders kan sprake zijn van emoties en/of weerstand naar aanleiding van hetgeen heeft plaatsgevonden. Sexting-zaken liggen vaak gevoelig en ouders leggen soms ook (deels) schuld bij het slachtoffer. In het start- en oudergesprek wordt hier aandacht aan besteed en wordt het gezamenlijk startpunt benadrukt; voorkomen dat het nogmaals gebeurt.

04 | Doelgroep

De Halt-interventie sexting: Respect online, is bedoeld voor jongens en meisjes in de leeftijd van 12 t/m 17 jaar die lichte vormen van online seksueel grensoverschrijdend hebben vertoond. Hieronder zijn verschillende vormen van gedrag van jongeren weergegeven, die in aanmerking kunnen komen voor deze interventie.

Vormen van online seksueel grensoverschrijdend gedrag

a) Sexting tussen jongeren onderling waarbij het beeldmateriaal ongewenst vervaardigd en/of verspreid is
Het vervaardigen of verspreiden (simpel doorsturen tot openbaar online plaatsen) van seksueel getinte beelden via online media zonder instemming van de afgebeelde persoon. De afgebeelde persoon kan de foto vrijwillig gemaakt hebben voor vriend/vriendin (instemming bezit), maar geen toestemming hebben gegeven om de beelden door te sturen naar een derde en/of anderen.

b) Profielmisbruik en seksuele pesterijen of beledigingen
Het vervaardigen of verspreiden van seksueel getinte (nep)berichten, (nep)profielen of (nep)beelden zonder instemming van de betrokken persoon. Het kan gaan om het hacken of aanmaken van een (nep)profiel en hier seksueel getinte berichten /foto's/video's op plaatsen of iemand openbaar voor schut zetten door het plaatsen van nepberichten op websites. Beelden kunnen naaktfoto's of foto's in lingerie zijn van de persoon zelf, of foto's van iemand anders waarop het hoofd van het slachtoffer gefotoshopt is. Seksuele pesterijen of beledigingen, zoals berichten dat een slachtoffer geil of een pedo is en het versturen van bangalijsten kunnen online plaatsvinden. Het kan echter ook offline plaatsvinden, zoals bij

verspreiding van foto's of berichten op papier of een papieren bangalijst.

Juridisch kader

Bovenstaande type gedragingen kunnen naar Halt verwezen worden ongeacht welk feit (zedeneit of niet-zedeneit) ten laste is gelegd. Voor meer informatie over tenlastelegging van dit type online gedragingen, verwijzen wij naar "Pubers in beeld. Leidraad Afdoening sextingzaken", (OM en politie, 2017).

Basisuitgangspunten

Alleen lichte jeugdzaken komen in aanmerking voor een Halt-verwijzing. Het betreft jongeren voor wie normbevestiging en confrontatie met de gevolgen van hun daden in de vorm van een Halt-straft een afdoende reactie is. Het gaat om kenmerkend leeftijdgebonden delictgedrag. De officier van justitie maakt een afweging tussen de aard en ernst van het delict, kans op recidive en de omstandigheden van de jongere, mede op basis van het advies van de Raad voor de Kinderbescherming. Als de jongere de Halt-interventie op een positieve manier afrondt, voorkomt hij op deze manier een justitiële aantekening. Dat betekent niet dat het vrijblijvend is: als een jongere niet (voldoende) meewerkt aan een positieve afronding, wordt de Halt-straft negatief afgesloten en terugverwezen naar politie en het OM voor een andere afdoening⁽¹⁾. In de regel zal de Raad voor de Kinderbescherming dan verder onderzoek doen.

⁽¹⁾ Voor meer informatie over proces, zie Ketenprocesmodel JSK, Jeugdstrafrechtketen, versie 2016, Ministerie Veiligheid en Justitie.

05 | Selectie deelnemers en indicatiecriteria

De politie zal een melding van een lichte vorm van online seksueel grensoverschrijdend gedrag van een jongere bespreken met het OM. De officier van justitie maakt, in afstemming met ketenpartners en op basis van advies of onderzoek van de Raad voor de Kinderbescherming, een keuze voor een passende afdoening (zie ook "Pubers in

beeld. Leidraad Afdoening sextingzaken", (OM en politie, 2017)). De officier van justitie kan enkel op basis van zijn discretionaire bevoegdheid de jongere verwijzen naar Halt. Een Halt-verwijzing kan plaatsvinden als de jongere voldoet aan onderstaande indicatiecriteria:

Indicatie

- Jongere is 12 t/m 17 jaar (ten tijde van het delict)
- Jongere stemt in met Halt (ouders stemmen ook in als de jongere < 16 jaar)
- Jongere voldoet aan recidiveregeling Halt ¹²⁾
- Het gedrag betreft een lichte vorm van online seksueel grensoverschrijdend gedrag
- Het gedrag heeft plaatsgevonden tussen leeftijdsgenoten (slachtoffer is niet meer dan 5 jaar jonger dan verdachte)
- Jongere bekent het gepleegde feit (tenzij dit vanwege religieuze/culturele overwegingen niet haalbaar is)

¹²⁾ Jongere is niet eerder n.a.v. procesverbaal van een misdrijf naar OM verwezen. Indien jongere eerder verwezen is naar Halt n.a.v. misdrijf, kan de officier op grond van zijn discretionaire bevoegdheid, de jongere nogmaals naar Halt verwijzen. Een jongere kan maximaal 3 keer verwezen worden naar Halt, inclusief aantal overtredingen.

Contra-indicatie

- Bij ongewenste totstandkoming, bezit of verspreiding en sprake van chantage (sextortion), dwang, misleiding of slachtoffer is meer dan 5 jaar jonger
- Sprake van planmatigheid in het gedrag
- Sprake van (of vermoedens van) hands-on seksueel grensoverschrijdend gedrag
- Zedengeschiedenis
- Ontkennende verdachte
- Aanwezigheid van (zwaardere) emotionele, lichamelijke en/of gedragsproblemen bij de jeugdige waarvoor nog geen toereikende hulp wordt ingezet
- Eerder Halt-interventie doorlopen gericht op sexting

Overleg

Bij twijfel over het wel of niet voldoen aan gestelde criteria kan overleg plaatsvinden met landelijk contactpersoon Claudia van Diessen: c.van.diessen@halt.nl, 06 29 73 33 41.

Aanmelding Halt

De politie stuurt het dossier van de jongere naar Halt, met vermelding op voorblad dan wel in de mail "Halt-interventie sexting". De administratie registreert de zaak en deelt deze uit aan de (getrainde) Halt-medewerker uit het werkgebied. De Halt-medewerker checkt nogmaals of de jongere voldoet aan de indicatiecriteria en plant het telefonisch voorgesprek. In het startgesprek neemt de Halt-medewerker het signaleringsinstrument af en vult de checklist in.

06 | Betrekken sociale netwerk en nazorg

De Halt-medewerker betreft ouders/verzorgers bij de uitvoering van de Halt-interventie. Indien wenselijk en met instemming van ouders en jongere wordt er ook contact gezocht met de school van de jongere. De Halt-medewerker bespreekt of advies en/of ondersteuning nodig is, bijvoorbeeld door het geven van voorlichting en ouderbijeenkomsten over online veiligheid op school. Als de jongere aanvullende hulpverlening heeft, draagt de Halt-medewerker zorg voor afstemming met de betrokken hulpverlening.

Doorverwijzing

Als tijdens de uitvoering van de Halt-interventie blijkt dat meer zorg nodig is in de vorm van intensievere aanpak op risicofactoren of hulpverlening wordt dit besproken met ouders, jongere en andere relevante betrokkenen, zoals de officier van justitie. Mogelijkheden voor doorverwijzing zijn:

1. In vrijwillig kader via bijvoorbeeld contactpersoon sociale wijkteams.
2. In verplicht kader via zorgmelding Veilig Thuis.

Negatieve afsluiting

De Halt-interventie wordt negatief afgesloten wanneer de jongere niet (voldoende) meewerkt aan de interventie, zoals het niet nakomen van de gemaakte afspraken. De zaak wordt terugverwezen naar politie, die de zaak vervolgens weer voorlegt aan het OM voor een andere afdoening. Indien tijdens de interventie blijkt dat er sprake is van dermate veel zorg dat de Halt-interventie niet langer uitvoerbaar is, kan eveneens besloten worden de zaak terug te sturen naar politie en het OM. De Raad voor de Kinderbescherming wordt hierbij in de regel betrokken en kan verder onderzoek doen naar een andere afdoening.

